

Het kompas van La Palma

15 manieren om je onder te dompelen in het eiland

2

Bij de Sneeuwmaagd – uitstapje naar Las Nieves

Wil je de rijkste vrouw van La Palma ontmoeten? Dan moet je naar een bedevaartskerk op een rotspunt in het dichte groen boven de hoofdstad gaan. Dit kerkelijke toevluchtsoord verlaat ze slechts eens in de vijf jaar.

Voorname herenhuizen omkaderen een met stenen geplaveid plein met waterput en slangendenen. Maar de échte bezienswaardigheid is het **Real Santuario de Nuestra Señora de Las Nieves** 1, de kerk van de beschermheilige van het eiland.

Sneeuwmaagd op zoneiland

Sinds Maria in het jaar 367 tijdens de zomer sneeuw in Rome liet vallen, vereren christenen de 'Sneeuwmaagd'. Zo ook de conquistador Alonso de Lugo. Vlak nadat hij in 1493 La Palma had ingenomen, stichtte hij het plaatsje Las Nieves ('Sneeuw'), inclusief Mariaheiligdom. Of hij ook het 57 cm hoge Vlaamse Mariabeeld schonk is onduidelijk, maar we weten dat het er in 1523 al was, want de paus noemde toen de verering van een 'heilige Maria op La Palma'.

Laat het regenen!

Het belangrijkste Mariawonder op La Palma vond plaats in 1636. Toen het eiland onder een rampzalige droogte leed, liet de bisschop het heiligenbeeld naar Santa Cruz dragen. En zie: de volgende dag regende het pijpenstelen. Sindsdien werd Maria bij elke tegenslag om hulp aaneroepen.

Om rampen voor te zijn vindt om de vijf jaar (volgende keer in 2025) de **Bajada de la Virgen** plaats, de 'Afdaling van de Maagd' naar de hoofdstad. Bij het veertig dagen durende feest gaat het om meer dan alleen een prachtige processie. Er zijn ook wereldlijke genoegens – van een gigantisch vuurwerk tot een dwergendans (► blz. 20). Voor de *Bajada* worden de straten opnieuw geasfalteerd en wordt de stad in snel tempo schoon

gemaakt. Omdat tienduizenden ex-Palmeros uit de hele wereld naar La Palma terugkomen, wil het eiland zich van zijn beste kant laten zien.

Donkere maagd

Als het geen feestdag is, ontvangt de Sneeuwmaagd haar bezoekers in de **Real Santuario** 1, het 'koninklijke heiligdom'. Die titel is geen grap, maar door de Spaanse kroon verleend.

Verrassend: de Sneeuwmaagd is niet wit maar gekleurd, ze heeft amandelvormige ogen en een strenge mond. Het kindje Jezus draagt zij op haar arm alsof het een vreemd pakketje is. Op haar hoofd heeft ze een kroon, verder draagt ze een met edelstenen bezet gewaad. Zij troont in een zilveren schrijn die sinds 1707 het hoofdaltaar siert. Schilderingen tonen de door haar verrichte wonderen, waaronder vaak reddingen op zee. Scheepslui hebben deze naïeve afbeeldingen laten schilderen uit dankbaarheid – het is zelfs de grootste collectie maritieme votiefbeelden van de Canarische Eilanden. Een van de afbeeldingen stamt uit 1639 en is daarmee de oudste van Spanje. 'Lieve Maria, zend ons een bliksemflits, zodat wij de kust kunnen zien!' staat in een tekstballon. Op een andere staat: 'Madre mia de las Nieves – sta ons bij!' Schepen werden naar haar 'Virgen Milagrosa' (Wonderdoende Maagd) genoemd en aan boord bewaarden ze kleine replica's van de maagd.

De Palmeros hebben de Sneeuwmaagd in de afgelopen vier eeuwen met geschenken overladen. Al die schatten zijn bijeengebracht in een museum in een aanbouw van de kerk. Je ziet dan onder meer met edelstenen bezette gewaden, kronen, een scepter, gouden en zilveren voorwerpen en heiligenbeelden uit Europa en Amerika. Reis mee terug naar de koloniale tijd van La Palma en kijk tot slot door het raam naar het hoogaltaar (Museo Camarín de la Virgen de las Nieves).

Het beeld van de Sneeuwmaagd zul je niet alleen in haar kapel zien, maar ook in alle vormen en kleuren in de souvenirwinkels – soms naïef, soms pathetisch, maar altijd met het kindeke Jezus op haar arm

INFO EN OPENINGSTIJDEN

Vervoer: met de auto via de LP-101 vanuit Santa Cruz.

Real Santuario de Nuestra Señora de Las Nieves 1: dag. 8.30-20 uur, Museo Camarín, museocamarin.es, di-za. 9-16 uur, €2.

ETEN EN DRINKEN

In het grillrestaurant **Parrilla Las Nieves** 1 eet je lokaal vlees uit eigen slachterij (Plaza de las Nieves 2, tel. 922 41 66 00, barparrillalasnieves.es, dag. 13-17, 19-23 uur).

Uitneembare kaart: F 5

4

Het witte goud – zout op de zuidpunt

Zwarte lava in plaats van tropisch wit zand, verweerde rotswanden in plaats van palmen. Je moet van ruige landschappen houden om dit stuk kust te kunnen waarden. Aan de voet van de vuurtoren vind je zoutpannen en een bezoekerscentrum.

Als je vanaf Los Canarios de LP-207 volgt, komt er na talrijke bochten eindelijk wat kleur in beeld: tegen de achtergrond van de zee rijst de **Faro de Fuencaliente** 1 op, een rood-wit gestreepte vuurtoren. Ernaast staat een oudere natuurstenen **toren** 2.

Expeditie onderwaterwereld

Voor je aan de verlokking om in de zee te gaan zwemmen toegeeft, is het de moeite waard een blik te werpen in de oudere toren. Hier bevindt zich het **Centro de Interpretación de la Reserva Marina de La Palma** 2. Alles is zo ingericht dat het lijkt alsof je onder water bent. Je loopt over een transparante bodem en kijkt vanuit het perspectief van een duiker naar een rif met vissen. Boven je herken je aan het zeeoppervlak de onderkant van een boot. Een net is uitgeworpen, met daarin een dolfijn gevangen. Later wordt in een korte film uitgelegd waarom er zo veel dolfijnen als bijvangst omkomen en wat de gevolgen zijn van deze manier van visvangst. Een tweede film laat de onderwaterwereld van La Palma zien: zeeschildpadden die zich met de stromingen laten meevoeren, doorzichtige kwallen met eindeloos lange tentakels en reuzenroggen die met een serene 'vleugelslag' over de zeebodem lijken te vliegen.

Wit geld

Vanaf de vuurtoren volg je nu het kustpad naar het oosten. Aan de voet van zwarte klippen, waar de branding eindeloos tegenaan beukt, liggen de **Salinas de Fuencaliente** 3, zoutvelden in de vorm van een groot schaakbord. Hoe waardevol

zout (*sal*) eens was, blijkt uit het woord 'salaris' (Spaans *salario*). Dit herinnert aan de tijd dat dit witte goud een betaalmiddel was.

Bloemen van zout

Tegenwoordig wordt zout op industriële wijze via vacuümverdampingsinstallaties geproduceerd en nog maar zelden op traditionele wijze – zoals hier in Fuencaliente nog wel wordt gedaan. De techniek is eenvoudig en effectief. Bij vloed stromen de aan zee gelegen bekkens van het 'schaakbord' vol. Zodra er genoeg water in staat, wordt de verdere toevoer afgesloten. Het water wordt dan in de hoger gelegen bekkens gepompt, waar het in de zon verdampt en het zout uitkristalliseert. Het zo gewonnen korrelige zout wordt in kleine piramides bij elkaar geveegd, om helemaal te drogen. 'Wij produceren 800 ton per jaar,' vertelt de exploitant Andrés Hernández. Daarvan is drie ton het allerfijnste flor de sal. Andrés wil dat het Canarische zeezout het predicaat 'beschermd' herkomstbenaming' krijgt. Hij heeft al wel bereikt dat zijn zoutpannen als waardevol vogelgebied worden beschermd. In de herfst komen hier plevieren, bergeenden, steenlopers en steltlopers, en vaak ook flamingo's, in het natte gedeelte van de zoutpannen naar voedsel zoeken.

In de zoutpannen van Fuencaliente kun je fijn- en grofkorrelig zout kopen. Het is rijk aan calcium, magnesium en jodium. De bovenste zoutlaag, die dagelijks wordt afgescheept, is buitengewoon mineraalrijk en wordt als 'flor de sal' (zoutbloem) verkocht.

'Zout wordt uit de zuiverste ouders geboren: de zon en de zee.'
Pythagoras

INFO EN OPENINGSTIJDEN

Vervoer: met de auto vanaf Los Canarios via de LP-207.

Centro de Interpretación de la Reserva Marina de La Palma 2: Faro Antiguo de Fuencaliente, tel. 922 48 02 23, di.-za. 9-17 uur, toegang €2.

Salinas de Fuencaliente 3: Carretera de la Costa Faro 5, tel. 922 69 60 02, ma.-vr. 9-17 uur, toegang gratis.

ETEN EN DRINKEN

In het restaurant **Jardín de la Sal** 1 kun je vis eten – met uitzicht op de zoutpannen (dag. vanaf 12 uur tot zonsondergang | €€).

Uitneembare kaart: E 12

10

In het betoverde bos – La Zarza en La Zarcita

De prehistorische eilandbewoners hadden oog voor bijzondere plekken: midden in een betoverd bos, waar altijd druppels aan de takken hangen, ontdekten zij twee bronnen en schiepen er een heiligdom. Hier kerfden zij geheimzinnige tekens in de rotsen – boodschappen die tot op heden niet ontraadseld zijn.

▼ Zoals het een magische plek betaamt, ligt hij verstoppt en kun je hem alleen te voet bereiken.

Is het kunst?

In het **bezoekerscentrum** 1 kom je via multimediale exposities te weten wie de prehistorische bewoners waren, waar zij vandaan kwamen en hoe zij op het eiland leefden. Een nagebouwde rotswoning, keramiek, werktuigen en een korte film geven een eerste indruk. Ook de rotstekeningen worden getoond. Zijn het bezweringsformules om de goden gunstig te stemmen? Zijn het tekens uit een geheim schrift? Misschien eenvoudige aanwijzingen om de bron te vinden? Of gewoon werken van een kunstzinnige fantasie, geïnspireerd door de schoonheid van deze plek?

Cirkels en meer

Het pad naar de originele tekeningen is spannend. Zo'n 2,5 km slingert het door een jungle van manshoge varens, bemoste bomen en zwarte rotsen. Bordjes wijzen de weg naar **La Zarza** 2 ('Het Doornbos'), waar in de beschutting van een reusachtige overhangende rots talrijke tekeningen te herkennen zijn: cirkels, meanders, spiralen en slangenlijnen in een bewonderenswaardige verscheidenheid. De allermooiste zijn de labyrinten aan de westzijde van de wand. De Oud-Canarische kunstenaars hadden geen ander gereedschap tot hun beschikking dan een spitse steen, waarmee ze de elegante lijnen in de rots sloegen of krasten. Men gaat ervan uit dat de

tekeningen op deze plek omstreeks 500 v.Chr. zijn gemaakt, dat wil zeggen kort na de komst van de prehistorische bewoners. Daarmee zijn ze de oudste rotstekeningen die tot nu toe op La Palma zijn gevonden.

Patronen en figuren

Vervolgens gaat de route naar een verborgen liggende zijkloof en eindigt dan bij een rotswand. Je moet dicht bij de wand komen om de tekeningen van **La Zarcita** 3 ('Het doornbosje') te kunnen zien. Ook hier herken je spiralen en slangenlijnen in de achttien tekeningen. Wie goed kijkt, zal twee figuratieve motieven ontdekken: een man met een baard van de zijkant getekend, met een markante neus en een hoofdtooi die aan de Azteken doet denken, en een vrouw met een insectachtig hoofd en een hoepelrok. Daaronder bevindt zich een in de rots uitgehouwen altaar met een nis voor offergaven.

Vlak bij Afrika

Deze rotstekeningen werden pas in 1941 ontdekt. Zo verrast als men was over deze vondst, zo snel had men ook een oordeel klaar. De rotstekeningen zouden 'willekeurige fantasieën van wilde

Kunst op een rots midden in het laurierbos – wat het precies betekent is nog altijd een raadsel

S
SCHRIFT

Lange tijd meende men dat de prehistorische Canariërs geen geschreven taal kenden, maar vonden op alle eilanden van op letters lijkende tekens wijzen op het tegendeel. De schrifttekens tonen overeenkomsten met schrifttekens uit Noord-Afrika en daarom gaat men ervan uit dat het Oud-Canarische schrift een Berber-Libische oorsprong heeft. Parallelen zijn er vooral met het pre-Arabische schrift uit Noord-Tunesië en Oost-Algerije. Stammen de prehistorische bewoners uit dit gebied?

INFO EN OPENINGSTIJDEN

Vervoer: met de auto over de LP-1.

Parque Cultural de La Zarza y La Zarcita:

LP-1, tel. 922 69 50 05, garafia.es/lazarzaylazarcita, di.-zo. 11-17 uur, toegang €3. Vraag bij het kantoor ook naar informatie over de 7 km lange educatieve wandelroute (*sendero autoguiado*).

ETEN EN DRINKEN

In La Mata, een dorpje ten oosten van Llano Negro en een kwartier lopen van La Zarza, ligt het levendige restaurantje **La Mata** 1 (LP-1, tel. 922 40 06 17, do.-zo. 11-19 uur | €-€€). Oude foto's aan de muren illustreren de

geschiedenis van het huis. Bij mooi weer kun je in de tuin zitten.

Uitneembare kaart: C 2/3